

УКРАЇНСЬКА МАЄ ПРАВО ВОСКРЕСНУТИ, - ІРМА ВІТОВСЬКА

Про емоційні гойдалки у виставі, початок повномасштабного вторгнення, культуру 2000-х, Мовний майдан, права та обов'язки громадян в ексклюзивному інтерв'ю Інтенту розповіла акторка театру та кіно, громадська діячка Ірма Вітовська-Ванца.

Ви привезли до Одеси виставу про досвід початку повномасштабного вторгнення, проте цього не зрозумієш ані з назви, ані з афіші (йдеться про виставу "Київська перепічка" - прим. ред). Чи зустрічали ви дисонанс в очікуваннях глядачів?

Що таке київська перепічка? Це звичайна со-сиска в тісті. Але вони вміють тісто так робити, що вона дуже смачна і має успіх. Мені здається, що це не про гастрономію більше, а про емоцію. І перепічка – це емоційна історія прив'язки до Києва.

Чому про київську перепічку? Тому що вона є одним із символів цієї вистави, якраз емоцією. І з неї почалася історія перед початком повномасштабного вторгнення - 8 лютого 2022 року. І далі події 2022 року та літа 2023 року.

Ось цей період – це автобіографічна історія. Тут багато сміху попри весь жак. Тому що в житті цей гумор дещо самоіронічний, злий і дещо наповнений помстою внутрішньою. Тут є ненормативна лексика, тому що... Я не розумію, як можна про сьогодні говорити й не вживати ненормативну лексику. Якщо воно емоційне, якщо це не раціональна природа, а емоційна.

Дуже багато ніжності, щемкості та суму - це те, що ми переживали, коли тулилися один до одного, входили в цей блекаут, коли не працювали ліфти, не було, як зварити. Ми світили ліхтариками, а в них світили своїми серцями, мріями, надіями, образами, злостями.

Більшість країни знайомилася з війною у 2022 році. Тому що з 2014 року це була тільки локальна історія. Інша частина країни була у своїй бульбашці. Активна частина розуміла, що відбувається, допомагала. Цей перший шок прийшов. А далі, коли почалася постійна історія, більшість зосередилася на своєму буденному житті.

Хтось одразу потрапив в пекло, як Маріуполь, Авдіївка, Бахмут, Соледар, Сіверськ-Донецьк та багато інших. Хтось потрапив в окупацію, де практично мало що зруйновано, але вони зруйновані всередині. Зруйновано те, що тобі треба жити в іншій країні, якщо ти не адепт тих смаків і світоглядів.

Тобто якщо це для тебе не вітальна історія, то абсолютний жак. Деякі потрапили в реальний жак ще крім морального, у фізичний. Ми всі знайомилися з війною, проходячи досвід. Зараз вже більш цинічні стали, ми навчилися слухати, розрізняти по звуках. А у 2022-му? Ми думали, що цей дрон дивиться, власне, тільки за тобою. Ми думали, що цей дрон має очі, він полює за тими, де є світло. Вимикали світло. Навіть на заході Україні вимикалося світло, тому що дрони літають. І ми всі боялися.

Як це не страшно звучить, людина адаптується до найжахливіших ситуацій.

продовження на стор. 4 >>

СТАРТУВАЛА ІНІЦІАТИВА З ПОСИЛЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ГУМАНІТАРНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

PTF Europe у партнерстві з Одеською обласною організацією ВГО "Комітет виборців України" розпочали втілення програми посилення спроможності гуманітарних громадських організацій на Півдні та Півночі України.

Метою програми є сприяння підвищенню рівня спроможності рівня доброчесності та відповідності локальних гуманітарних громадських організацій в Одеській, Миколаївській, Херсонській і Чернігівській областях (на Півдні України проєкт координує Одеський КВУ, у Чернігівській області - ГО "Агенція міських ініціатив").

” З моменту повномасштабного російського вторгнення в

Україну мільярди доларів були зібрані на міжнародному рівні для надання гуманітарної допомоги українцям. Серед них, за експертними оцінками, 14,6 млн українських громадян потребують гуманітарної допомоги, зокрема 3,4 млн внутрішньо переміщених осіб. Тож на допомогу нашим співвітчизникам приходять громадські організації, багато з яких були створені у 2022 році та пізніше”, - розповів керівник проєкту Анатолій Бойко.

У межах проєкту вже стартувало опитування організацій, які надають гуманітарну допомогу на Півдні і Півночі України щодо викликів, котрі вони долають щоденно, питань співпраці з владою, бізне-

сом та іншими неурядовими організаціями, щодо їхньої співпраці з донорськими організаціями, а також їхніх потреб.

Надалі відбудеться відкритий набір на навчання для громадських активістів/ок з чотирьох основних тем: системний підхід до доброчесності та комплаєнсу (відповідності) у волонтерських організаціях; фінансовий менеджмент і бухгалтерський облік; управління проєктом циклом та фандрайзинг; медіакомунікації та маркетинг у соціальних мережах.

Після навчання 20 організацій, які пройшли навчання з усіх тем, разом із менторами проєкту працюватимуть над ін-

дивідуальними планами посилення своєї спроможності. Частина організацій-учасниць проєкту на конкурсній основі отримає мінігранти для розвитку організаційної спроможності та впровадження розроблених планів.

У 2023 році низка громадських гуманітарних організацій Одеси та області успішно взяли участь у пілотній програмі з посилення спроможності волонтерських та гуманітарних організацій. Після навчання вони також змогли розробити плани розвитку своєї спроможності, спробувати свої сили у фандрайзингу та створити комунікаційні стратегії.

Нова програма триватиме впродовж 2025 року і

охопить різними активностями щонайменше 40 волонтерських організацій у чотирьох областях.

Проєкт "Programme for Integrity and Compliance in Humanitarian Assistance" реалізується Partnership for Transparency Europe (PTF Europe) в партнерстві з Одеською обласною організацією ВГО КВУ за фінансування Czech Republic Development Cooperation.

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ:

"Плани відновлення та розвитку громад готуються, однак не затверджуються, - попередні результати в межах ініціативи "Repair Ukraine"

стор. 5 >>

ХТО МІЛЬЙОНИ РАХУЄ, А ХТО ВАНТАЖІВКИ КОЛЕКЦІОНУЄ: ДЕКЛАРАЦІЇ ОЧІЛЬНИКІВ ВЕЛИКИХ МІСТ ОДЕЩИНИ

Декларації мерів районних центрів та міст Одеської області з понад 30 тисячами населення за 2024 рік відкрили дещо цікаве: у когось десятки вантажівок, у когось – гектари землі, а дехто скромно живе на одну заробітну плату. Центр публічних розслідувань (далі ЦПР) вирішив детально проаналізувати фінансові декларації цих міських голів, аби з'ясувати, скільки вони заробили у 2024 році, які активи мають та які джерела доходу використовують. Дослідження охопило мерів Одеси, Чорноморська, Південного, Ізмаїла, Болграда, Роздільної, Березівки та виконуючого обов'язки мера Білгород-Дністровського. Адже очільника Білгород-Дністровської міської ради Віталія Граждана підозрюють у вимаганні майна із погрозами насильства, й наразі він перебуває за ґратами.

Річний дохід мерів

Найбільше торік отримав мер Одеси **Геннадій Труханов**. Його заробітна плата склала 1,1 млн гривень плюс він заробив 243 тисячі гривень за надання майна в оренду. При цьому у рейтингу ЦПР за 2022 рік очільник Одеси займав почесне останнє місце серед доходів мерів. Тоді він задекларував лише заробітну плату, яка склала 285,5 тисяч гривень. У 2023 році він був вже шостим, оскільки заробив 293 тисячі гривень плюс отримав 388 тисячі гривень від надання майна в оренду.

Менше за Труханова торік отримав керівник міської ради Південного **Володимир Новацький**, який заробив трохи понад 1 мільйон гривень, а також отримав 250 тисяч гривень пенсії і проценти від банку 17,7 тисячі гривень. У попередні роки він твердо тримався другої сходинки з доходом 980,7 тисячі гривень у 2022 році та понад один мільйон гривень – у 2023 році.

Дохід очільника Подільської мерії **Олега Албанського** у 2024 році дорівнював 1,2 мільйона гривень. З них 579 тисячі гривень склали заробітна плата та 631 тисячу гривень він отримав від продажу квартири у Подільську. Цікаво, що у 2022 році дохід Албанського був найбільшим від усіх мерів – 1,4 мільйона гривень, а у 2023 році – останнім, оскільки отримав лише 439 тисяч гривень.

Переможець цього рейтингу у 2023 році з доходом понад 2,1 млн гривень керівник Чорноморської міськради **Василь Гуляєв** отримав у 2024 році двічі менше – один мільйон гривень. За роботу мером він заробив 788,4 тисячі гривень, 164,7 тисячі гривень склали пенсія й ще 55,9 тисячі гривень склали аліменти на дітей.

Новий учасник рейтингу мерських декларацій виконуючий обов'язки керівника Білгород-Дністровського **Олександр Скалозуб** трік отримав 936,4 тис. гривень. Він один із тих

посадовців, які вказали, що живуть на одну зарплату.

Його колега мер Березівки **Валерій Григораш** у 2024 році заробив 787,1 тисячі гривень, також отримав 139,3 тисячі гривень пенсії. А очільник Роздільної **Валерій Шовкалюк** – 751,2 тисячі гривень зарплати, 139,1 тисячі гривень пенсії та 15,8 тисячі гривень від надання майна в оренду.

Ще два керівники великих міст – мер Ізмаїла **Андрій Абрамченко** та його колега з Болграда **Сергій Дмитрієв** у доходах декларують лише зарплату. Перший торік отримав 801,3 тисячі гривень, другий – 720,8 тисячі гривень.

Багаті родичі

Графік рейтингу трохи змінюється, якщо поєднати доходи мерів та їхніх родичів. Так, перша леді Ізмаїла **Ірина Абрамченко** торік від бізнесу отримала 8,3 мільйона гривень, що підняло подружжя на першу сходинку. До речі, родина Абрамченків третій рік поспіль займає в цій номінації нашого рейтингу першу сходинку. У 2022 році дохід склав 6,1 мільйона гривень, з яких 5,4 мільйона заробила дружина Ірина. А у 2023 році загальний дохід подружжя склав 8,4 мільйона гривень. З них 7,7 мільйона гривень заробила Ірина Абрамченко.

Так само, завдяки дружині **Олександрі**, яка у 2024 році заробила 2,8 мільйона гривень, Олег Албанський зайняв другу сходинку цього річного рейтингу. При цьому у 2022 році дохід подружжя склав 2,9 мільйона гривень (частка дружини була 1,5 мільйона гривень), тож їм дісталася третя сходинка рейтингу. У 2023 вони також посіли третю сходинку, оскільки разом заробили 3,3 мільйона гривень, з яких 2,8 мільйона гривень доходу від бізнесу отримала **Олександра Албанська**.

ХТО З МЕРІВ ВЕЛИКИХ МІСТ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗАДЕКЛАРУВАВ НАЙБІЛЬШИЙ ВЛАСНИЙ ДОХІД

ВРАХОВАНІ ОСОБИСТІ ДОХОДИ ДЕПУТАТІВ (ЗА ДАНИМИ ДЕКЛАРАЦІЙ ЗА 2024 РІК)

Дохід дружини Олександра Скалозуба **Лілії** складала лише оплата праці – 641 тисяча гривень. А дружина Валерія Шовкалюка **Ольга** отримала 475,6 тисячі гривень заробітної плати та 132 тисячі гривень пенсії. **Тетяна Новацька** торік отримала пенсію 42,3 тисячі гривень та 62,7 тисячі гривень відсотки з банку.

Загальний родинний дохід Труханових майже нічим не відрізняється від доходу самого мера. Мати Геннадія Труханова **Марія** у 2024 році отримала лише 87,3 тисячі гривень. При цьому у рейтингу ЦПР 2022 року в цій номінації мер Одеси перебував на останній сходинці. Й тоді дохід його матері та вітчима (так, у 2022 році у Труханова був вітчім) склав 165,0 тисяч гривень. Тож загальна сума доходу родини у 2022 році склала – 450,6 тисячі. У 2023 році мати Геннадія Труханова отримала 74 тисячі гривень, а вітчима вже в декларації не було. Тож у рейтингу 2023 року очільник Одеси був на передостанній сходинці рейтингу ЦПР.

Не змінився дохід і в Василя Гуляєва, адже в цього річної декларації мера вказані лише доньки. А у 2022 році родинний дохід Гуляєвих склав 5,4 мільйона гривень. І знову основний прибуток – 4,8 мільйона гривень – отримала дружина мера **Олена**. Тож у цій номінації рейтингу ЦПР за 2022 рік Гуляєв був на другій сходинці. У 2023 році в подружжя Гуляєвих на двох вийшло 4,9 мільйона гривень – **Олена Гуляєва** тоді заробила 2,8 мільйона гривень від бізнесу. Тож того року родині дісталася третя сходинка нашого рейтингу. Але в декларації за 2024 рік в членах родини мера вона вже не фігурує.

Дохід дружини Валерія Григораша **Анни** – 10 тисяч гривень, також не сильно вплинув на загальну суму. Тому їм дісталася передостання сходинка рейтингу 2024 року. Щодо минулорічних рейтингів, то два роки поспіль – у 2022 та 2023 роках – посадовець був на сьомій сходинці.

продовження
на стор. 7 >>

ХТО З МЕРІВ ВЕЛИКИХ МІСТ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗАДЕКЛАРУВАВ БІЛЬШЕ НЕРУХОМОСТІ

ВРАХОВАНА ЖИТЛОВА НЕРУХОМОСТЬ ГОЛОВИ МІСТА ТА ЧЛЕНІВ РОДИНИ (ЗА ДАНИМИ ДЕКЛАРАЦІЙ ЗА 2024 РІК)

ЗАГАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

<< початок на стор. 2

Адже у 2022 році Анна Григораш отримала 75,2 тисячі гривень, а у 2023 – 24 тисячі гривень.

Закриває цей рейтинг **Сергій Дмитрієв**. Адже членів родини у своїй звітності за 2024 рік він не вказав. Не було в його декларації родичів й у 2022, й у 2023 роках.

Мери та квадратні метри

Найбільше житла у 2024 році задекларував мер Одеси **Геннадій Труханов** – 384,1 квадратного метра. З них 205 квадратних метрів належать самому чиновнику, а 179 – його матері. У 2022 та 2023 роках цей показник був таким самим. Проте попереду керівника Одеси в минулорічних рейтингах ЦПР були його колеги: ув'язнений **Віталій Граждан** та **Олег Албанський** у 2022 році та **Василь Гуляєв** й **Олег Албанський** у 2023 році.

В родині **Олега Албанського**, у зв'язку з продажем посадовцем квартири, квадратних метрів житла поменшало. З 398 квадратних метрів у 2022 та 2023 роках до 340 квадратних метрів. В самого мера будинок в Куяльнику площею 248 квадратних метрів, а в дружини квартири в Одесі – 92 квадратні метри, була ще квартира в Подільську. Саме тому він й поступився сходиною Труханову у 2024 році.

Третім у рейтингу опинився **Андрій Абрамченко** з 313 квадратними метрами житла. Чиновник володіє квартирою в Ізмаїлі площею 204 квадратних метри, а в його дружини будинок там же на 89,6 кв. м й 18,9 кв. м (1/3 частка) квартири в Рені у співвласності. У 2022 році його родина володіла 294,4 квадратного метра, а у 2023 після того, як Ірина Абрамченко стала співвласницею квартири в Рені, житлова площа родини мера склала 313 квадратних метрів.

Родина **Володимира Новацького** задекларувала 269 квадратних метрів житла. Новацький володіє квартирою у Південному площею 165,3 квадратного метра, а дружина – дачею в селі Лиманка під Одесою на 104,6 квадратного метра. Стільки ж житла в

родині було й у 2022, й у 2023 роках.

Мери та земельні володіння

Василь Гуляєв має 201,6 квадратного метра нерухомості. В нього дві квартири у Чорноморську. При цьому у 2022 році його родина володіла 331,4 квадратного метра: у мера була одна квартира площею 51 квадратний метр, а у його дружини Олени – квартира й будинок у селі Молодіжне Великодолинської громади. У 2023 році, як раз завдяки купівлі ще однієї квартири очільником Чорноморська, загальна площа житла в подружжя Гуляєвих збільшилася до 481 квадратного метра. До речі, у 2024 році Василь Гуляєв орендував колишній будинок дружини у селі Молодіжне, який вона наче продала.

У 2024 році в житлових квадратних метрах **Валерія Григораша** нічого не змінилося – ті ж 169 квадратних метрів. Мер має у власності один будинок у Березівці та ще один у Златоустовому.

Так само стабільно з житлом й в **Сергія Дмитрієва**. Він вже три роки як декларує житловий будинок в Болграді площею 131 квадратний метр.

А ось **Валерій Шовкалюк**, як і в попередні роки, власного житла не має. Будинком у селі Нові Чобручі площею 105 квадратних метрів володіє дружина посадовця Ольга.

Жодного житла не має й **Олександр Скалозуб**.

Лідером серед мерів нашого рейтингу за кількістю земельних ділянок є **Валерій Шовкалюк**. Його родина володіє майже 20 гектарами землі, що є абсолютним рекордом серед міських голів Одещини. З них 15,3 гектара в селі Шевченкове належать його дружині, а 4,4 гектара – самому Валерію Шовкалюку у селі Старостине. Шовколюк обіймав першу сходинку в рейтингах ЦПР у 2022 та 2023 роках.

На другому місці з великим відривом **Геннадій Труханов** з 2,7 гектарами. У матері мера 2,69 гектара в селі Піщанка Вінницької області, а на двох з мером – 0,06 гектара в Одесі. Площа землі в очільника Одеси також не мінялась у 2022 та 2023 роках

Третю сходинку займає **Василь Гуляєв** з одним гектаром. У посадовця 2 ділянки землі в селі Молодіжне. В минулорічних деклараціях Гуляєв ще декларував 5 ділянок своєї дружини, загальною площею 1,8 гектара там же.

Валерій Григораш має дві ділянки в селі Златоустове загальною площею 0,4 гектара.

Андрій Абрамченко та **Віталій Граждан** мають по 0,2 гектара, **Олег Албанський** – 0,1 гектара. Менше за всіх землі задекларував **Олександр Скалозуб** – 0,0035 гектара. А **Сергій Дмитрієв** землі не має.

Мери та їхні автопарки

Якщо серед міських голів Одещини є справжній "автобарон", то це безсумнівно **Олег Албанський**. Його родина володіє цілим автопарком з 56 транспортними засобами: 46 вантажівок, екскаватор-навантажувач, кранова установка, мопед, 2 напівпричепи, 2 причепа й кілька легковиків. У 2022 році автопарк Албанських налічував 53 транспортні засоби. А в 2023 році Олександра Албанська придбала дві вантажівки та напівпричіп. Тож транспорту в подружжя стало 56. 30 з них належать дружині посадовця, а 26 – самому меру.

В родині **Абрамченків** чотири легкові автівки, з яких всі належать дружині мера, а він лише має право ними користуватися. В 2022 році, як і у 2023 році, Ірина Абрамченко була власницею 5 автівок. Проте у декларації за 2024 рік Андрій Абрамченко не задекларував TOYOTA RAV4. При цьому й даних про продаж автівки також немає.

Василь Гуляєв має 2 автівки – ГАЗ та Vookswagen Multivan. В минулорічних декларації він ще вказував Audi Q5, якою володіла його дружина.

У **Сергія Дмитрієва** – легковик та причеп. Так само було й у 2022 та 2023 роках. У дружини **Валерія Шовкалюка** одна автівка, а в нього самого жодної.

Така сама ситуація була й у 2022 та 2023 роках.

Щодо інших мерів, то **Труханову** доводиться орендувати Land Rover Range Rover у ТОВ "Лесор Одеса", а **Володимир Новацький** й **Валерій Григораш** взагалі ходять пішки.

Годинники Breguet та коштовні прикраси

Про наявність коштовностей у своїх деклараціях задали лише **Василь Гуляєв** та **Геннадій Труханов**. Гуляєв володіє швейцарським годинником Breguet, а Труханов – п'ятьма, серед яких Breguet, Patek Philippe та Rolex. Крім того, Труханов вказав ювелірні прикраси матері, зокрема підвіску, сережки, каблучки та годинник.

Декларації посадовців нашого рейтингу відкривають цікаву картину: в одних на рахунках мільйони, в інших – чималі землеволодіння та бізнес-об'єкти. Хоча є й такі, хто обмежується малим. А ми спостерігатимемо далі.

Читайте повний текст, а також інші матеріали з аналізу декларацій на сайті cpi.org.ua:

"Я НЕ РОЗУМІЮ, ЯК МОЖНА ГОВОРИТИ ПРО СЬОГОДНІ Й НЕ ВЖИВАТИ НЕНОРМАТИВНУ ЛЕКСИКУ"

ІНТЕРВ'Ю З ІРМОЮ ВІТОВСЬКОЮ-ВАНЦА

<< початок
на стор. 1

Ми стали вже менше плакати на смертях, у нас більше злості та помсти, ніж розпачу. У нас більше питання до неба. Скільки це ще має тривати і як це сталося? І чому це так?

Це для нас трагічно. Ми не знаємо відповіді, наскільки це буде надовго. Думаю, що це буде дуже надовго. Тому що вони теж собі накопичують, ми плюси - вони мінуси. Бачу дуже плачевну ситуацію з майбутнім федерації. Взагалі. З окремими народами, які всі в цій бульбашці пов'язані кров'ю, як і всім, це буде дуже жорстко. А для нас - плюси.

Але ми платимо за ці плюси кров'ю зараз. Вони потім, ми - зараз. І для нас це завжди питання, скільки це буде тривати. Тож звичайно, відстань війни нас віддалила в емоціях. Пам'ятаю родину в Одесі, в якій маленька дівчинка Кіра з мамою загинула, батько пішов воювати і теж загинув. Для мене відкладаються ці речі. Пам'ятаю троє дітей у Львові, діти у Кривому Розі, ці світліни, страх. Для мене дитячі смерті досі надзвичайні. Військові так само - це чийсь діти. У мене дуже багато вже втрачених дітей у моїх подруг. І як із цим жити? А в когось пропали безвісти, і я не знаю, як вони живуть. Виють.

І ти не знаєш, як це розділити, взяти частину болю собі, щоб трошки облегшити. Тому що невідомість - щось страшніше, мені здається, ніж коли ти поховаєш і знаєш, місце, куди ти можеш прийти.

І власне, я цю "Перепічку" створювала з відстані після початку вторгнення. Бо якби я її випустила у 2022 році, мабуть, вона не мала б такої відрефлектованості. Потрібна була ця відстань. Вона б не мала стільки гумору всередині. Для того, щоб створити терапевтичний проєкт, треба пройти рефлексію, якийсь час, щоб його усвідомити, переосмислити й подивитися на нього з боку вже. Тоді воно працює.

Я у 2022 році не могла б так жартувати. А зараз на відстані можна. "Київська перепічка", як сама Наталя Ворожбит написала у пресрелізі, це - гойдалка, від одних емоцій до інших, від сміху до сліз. В принципі так і в житті. Трагікомедія - це наше життя. Буває на весіллі ви ридаете. Буває на похоронах ви починаєте сміятись. Воно завжди так непередбачувано.

Мені здається, що ми правильно пішли цим шляхом, коли писали її через відстань. Я думаю, що вийшли вчасно, коли вже можна терапевтично проходити перші дні шоку. З іншої сторони, ми мобілізуємо людей на відчуття

початку війни, вся країна була мобілізована на те, що ми пройдемо цю дорогу. І це працює теж.

Зараз про 2000-і роки згадують в контексті розквіту українського. "Леся+Рома" вийшов у 2005 році. Чи бачили ви цей сплеск і на чому він будувався?

Вони з'явилися на хвилі. Це ж був Ющенко, Помаранчева Революція. На її хвилі було відродження. Потім занепад, коли прийшов Янукович, знову почали окупацію інформаційного простору. Це був російський бізнес - туди не допускали. Майже всі зірки переформувалися російською співати. Тільки

одиночі українською, мабуть, квота якась була. Одиночі пережили цей період і мали доступ до етеру. Наприклад, "Океан Ельзи". Ну вже такі унікальні, які зайшли та були комерційно привабливими навіть на гастроліях в росії. Але для більшості це було політичне питання.

"Леся+Рома" - це попсовий проєкт свого покоління. Я думала, що ми засиплемо цією попсою. Але нам сказали, що більше це ніхто не дозволить, тому що воно почало працювати на ідентичність. Тому що на Сході та Півдні молодь почала дивитися, реагувати, симпатизувати. Діти, які йшли в школу, росли вже на цьому. Воно почало ставати культовим, це злякало. Вони навіть у попсовому розважальному контенті бачили небезпеку спільної ідентичності.

Що таке спільна ідентичність? Це маркер. Ми конкретно маркували, що це українська родина, у нас були різномовні персонажі, і російською, і суржиком говорили, і дуже класною українською говорили, мали певну соціальну базу та позицію. Все одно це відчувалося, де це відбувається і хто ці люди.

Якби квотування не пробили у 2016 році, музики б ми не бачили, скільки гуртів не пережило б в цей час. І подивіться після квот, скільки команд знайшли доступ до етерів, і ми по-

бачили їх. Те саме і з контентом телевізійним. Трішки ми запізнилися, я вам можу сказати, що 23 лютого 2022 року ще знімали російською.

Я вважаю, що це було хибно, ми вступили в війну із брудними черевиками. Багато акторів перепрошували потім. Після 2014 року одиночі відмовилися від російськомовної роботи. Я, Зюбіна, ну там є актори, які багато знімалися, але вони й не замазалися. Багато акторів встало в позицію, але в кількісному показнику - це дуже мало. Це фінансова мотивація була, не ідеологічна, але часом гроші трошечки підсмерджують, знаєте. І держава сприяла продовженню цієї російськомовності, актори просто шукали, де себе реалізувати. І тут менше до них питань, ніж до системи. Але тому вони й просили вибачення. Я не бачила вибачень продюсерів каналів. Від них я не бачила, а від акторів бачила, і це гідно.

Переглянути повне інтерв'ю з пані Ірмою, а також іншими українцями та українками, які змінюють країну на краще, можна на каналі:

ПЛАНИ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ГРОМАД ГОТУЮТЬСЯ, ОДНАК НЕ ЗАТВЕРДЖУЮТЬСЯ

ПОПЕРЕДНІ РЕЗУЛЬТАТИ В МЕЖАХ ІНІЦІАТИВИ "REPAIR UKRAINE"

Рівень доброврядності у процесі підготовки та розроблення проєктів Планів відновлення та розвитку десяти пілотних громад Півдня і Півночі в цілому є належним і складає в середньому від 57 до 77%. Про це свідчать попередні результати моніторингу рівня доброврядності в 10 територіальних громадах Миколаївської, Одеської, Чернігівської та Херсонської областей, який проводить експертна команда проєкту "Сприяння підвищенню стандартів планування та реалізації відновлення на муніципальному рівні", що реалізується Partnership for Transparency Europe в партнерстві з громадською організацією "4U" та Одеською обласною організацією ВГО КВУ в рамках ініціативи "REPAIR Ukraine".

Під час підготовки до розробки Планів відновлення та розвитку (далі ПВР) органи місцевого самоврядування визначаються з підготовчими організаційними процесами та вивченням актуальних тенденцій розвитку своїх громад.

Усі 10 пілотних громад, які беруть участь у проєкті, затвердили склад робочих груп для підготовки цих документів, однак при цьому зазвичай до них не залучали підприємців, громадський сектор, місцеві агенції регіонального розвитку тощо. Лише в чотирьох із 10 громад у відкритому доступі є розпорядження про створення та персональний склад робочих груп, і лише в одній оприлюднені протоколи її засідань. Чотири територіальні громади (далі ТГ) повідомили суміжним громадам про свої наміри почати роботу над Планом відновлення та розвитку, але тільки одна з них отримала відповідь на свій лист.

У процесі безпосередньої розробки ПВР усі досліджувані громади виконали вимоги законодавства щодо визначення терміну, потреб у фінансуванні та переліку завдань, хоча під час формулювання та розробки завдань кожна громада очікувано фокусується на власному баченні. Кожен проєкт ПВР містить заходи, спрямовані на відновлення як людського потенціалу, так і відбудову та фінансову спроможність громади. Однак не всі територіальні громади визначили заходи відновлення за пріоритетами "невідкладне реагування", "відновлення" та "розвиток", хоча така система дозволяє більш чітко струк-

турувати потреби і ресурси та розробити прозору систему заходів, зрозумілу зокрема для міжнародних партнерів.

Також на цьому етапі рекомендовано організувати публічні консультації із зацікавленими сторонами щодо вже готового проєкту ПВР: це зробили у шести з 10 громад.

Водночас, за спостереженнями експертів проєкту, з найбільшими викликами громади зіштовхнулися на етапі погодження та затвердження проєктів ПВР в обласних військових адміністраціях. Рівень доброврядності цього етапу складає в середньому 25% та відповідає задовільному рівню. Лише п'ять із 10 громад подали опрацьований проєкт ПВР на погодження в ОВА, і тільки в двох громадах отримали відповідь від ОВА щодо попереднього схвалення проєкту.

„Саме на цьому етапі перед усіма територіальними громадами постають певні перепони, пов'язані з відсутністю регульованих законодавством процедур. Насправді на цей час досі відсутні підстави для розробки проєктів ПВР та їх подання для погодження до обласних державних (військових) адміністрацій. Міністерство розвитку громад та територій України наразі так і не оприлюднило інформацію стосовно розроблення Плану відновлення та розвитку регіонів, а у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки взагалі відсутній Перелік територіальних громад та мікрорегіонів, які віднесені до територій відновлення.

Відповідно це означає, що без офіційного старту роботи над Планами відновлення та розвитку регіонів, який повинно було оголосити Мінрозвитку, громади фактично позбавлені можливості дотримуватися законодавчих вимог як щодо термінів погодження проєктів, так і щодо термінів їх винесення на голосування сесій місцевих рад", - розповів керівник проєкту **Анатолій Бойко**.

Відповідно через це громади проактивно працюють на перших двох етапах підготовка та розробка проєкту ПВР, але стикаються з труднощами на стадії його погодження та затвердження через прогалини в законодавстві й недостатню координацію дій з обласною та державною владою.

Нагадаємо, що у межах проєкту пілотні громади пройшли експертне оцінювання місцевої політики планування відновлення та розвитку на її відповідність шести принципам відновлення, що, у свою чергу, ґрунтуються на 12 принципах належного демократичного врядування Ради Європи.

Оцінювання відбувалося на основі розробленої в межах проєкту Методології, що передбачає вимірювання, оцінку та порівняння рівня впровадження органом місцевого самоврядування принципів доброго врядування та їхніх складових за чітко визначеними критеріями.

У межах дослідження оцінювалися шість етапів процесу формування та реалізації Плану відновлення та розвитку громади:

1. підготовка до розроблення місцевого Плану відновлення та розвитку;
2. розроблення проєкту Плану відновлення та розвитку;
3. погодження і затвердження проєкту Плану відновлення та розвитку;
4. реалізація Плану відновлення та розвитку;
5. моніторинг та оцінювання Плану відновлення та розвитку;
6. узгодження Плану відновлення та розвитку з іншими НПА.

Експертна команда визначила 31 показник забезпечення доброврядності місцевого відновлення, кожен з яких містить критерії щодо заходів відновлення на усіх шести етапах життєвого циклу Плану відновлення та розвитку. Відповідно до Методології в межах кожного з шести етапів процесу відновлення оцінюється відповідність процесу відновлення наступним принципам:

- Зворотний зв'язок, чутливість в частині залучення громадян.
- Ефективність та результативність в т.ч. щодо забезпечення сталого розвитку території.
- Відкритість і прозорість.
- Етична поведінка, доброчесність.
- Права людини, культурне різноманіття та соціальна згуртованість, інклюзивність.
- Підзвітність.

Метою дослідження є поліпшення функціонування органів місцевого самоврядування через запровадження коригуючих заходів, зокрема із залученням найкращих досвідів інших муніципалітетів.

Після оцінювання експерти сформулюють Індекс доброврядності процесу відновлення у громадах. Він дасть змогу порівняти між собою рівень дотримання принципів доброго врядування у процесах відновлення громад.

У проєкті беруть участь Бериславська, Високопільська, Кароліно-Бугазька, Коблівська, Куяльницька, Миколаївська, Михайло-Коцюбинська, Новобілоуська, Новобузька та Очаківська територіальні громади.

REPAIR Ukraine очолює Європейський фонд партнерства заради прозорості (PTF) спільно з сестринськими громадськими організаціями "4U" та Одеською обласною організацією Всеукраїнської громадської організації "Комітет виборців України". Ініціатива фінансується Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung за рахунок внеску Česká rozvojová agentura.

Докладніше за посиланням:

Проєкт "Сприяння підвищенню стандартів планування та реалізації відновлення на муніципальному рівні" реалізується Partnership for Transparency Europe в партнерстві з громадською організацією "4U" та Одеською обласною організацією ВГО КВУ в рамках ініціативи "REPAIR Ukraine" за фінансування Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung (BMZ) та Czech Development Cooperation.

"ЩОБ ВИЖИТИ, ТРЕБА БУТИ УКРАЇНЦЕМ"

ІНТЕРВ'Ю З ВАХТАНГОМ КІПІАНІ

Для того, щоб бути українцем, не обов'язково зростати в родині із глибокими національними поглядами. Ми мали різний досвід, відповідно до місць, де росли та навчалися, і так чи інакше мали вплив радянського. Однак часи та сенси змінилися, й інколи варто відкривати очі на події, які відбуваються сьогодні. Ми поговорили з українським журналістом, публіцистом, письменником, істориком Вахтангом Кіпіані - про те, як хотів приєднатися до рухівців у 1989 році в Миколаєві, про спротив компартії від студентів, тиск на журналістів, зміну суспільства і кінцеву мету війни. Читайте в скороченому варіанті та дивіться у повній версії на каналі Інтента ексклюзивне інтерв'ю про неприродність, сміливість, Миколаїв, демократію та принциповість.

Ви описували спогади з Революції на граніті. І тоді зазначили, що ідеологічно були готові до вимог, які висували студенти, що голодували. На вашу думку, що у вашому вихованні сприяло тому, що будучи студентом ви хотіли протистояти компартії?

Я зі звичайної родини. Тобто в моїй родині не було ультрапатріотів-націоналістів, дисидентів, але й не було ультракомуністів, будівників великого соціалістичного майбутнього. Мама працювала в порту, потім шила все життя вдома. Бабуся в порту, як і рідний дядько. Це Новоросійськ, Чорне море.

Можна сказати, що моє зростання відбувалося разом із часом, в якому я жив. Моє дитинство – ще такий суворий комунізм, війна в Афганістані, якісь лінійки піонерських таборів із піснями про Леніна і Москву. Але поступово з другої половини 80-х років, після Чорнобильської катастрофи та початку перших мітингів, які починалися в Києві, почав відкривати маленьку квартиру в інший світ.

Був ще феномен, який багатьом людям старшого віку відомий як закордонні радіоголоси. Знову таки, в родині не було культу, щоб

ми кожен випуск Радіо Свобода чи Голосу Америки слухали, але слухали. Не було захоплення, просто бажання дізнатися щось нове. Очевидно, що ці радіоголоси формували певне тло, а потім з'явився "Огоньок".

Це тепер я знаю, що його редактор Коротич не тільки видатний поет шістдесятник, але й агент КДБ. Але в той момент ми цього не знали. Читали, хто хотів знати більше, товсті літературні журнали, "Огоньок", потім "Літературну Україну", бо це було вікно в інший світ. Одним словом, все відбувалося просто поступово і немає ніякого героїзму в тому, щоб шляхом відкривання очей, локаторів йти кудись. Ця доріжка вивела мене на станцію Незалежність.

Але, звичайно, так було не з усіма. Багато людей до останнього, до 1991 року, а потім ще й десятиліття вже в незалежній Україні якось відмовлялися визнати цю реальність і що вона нам найкраща. Тобто бути в незалежній державі, якою б недосконалою вона не була. Ми знаємо недоліки нашої країни, про це можемо мільйон разів сказати, а нам за це нічого не буде. Просто фактично ми можемо відштовхуватися

ночас були доволі помітні Гельсінська спілка, РУХ, ТОЗ, потім Меморіал - студентська організація, до якої я входив і створював. Тобто фактично ми самі створили нове життя.

Це той час, коли ти багато міг сам, якщо просто читав газети та розумів, куди йде. Мені здається, що це було очевидно. Але проблема, що інші люди теж читали газети, але бачили зовсім іншу перспективу. Частина навіть студентів. Ясно, що на той момент не бачили, що можна якось змінити, реформувати радянський союз. Бо дійсно проблем, які накопичувалися в СРСР було так багато, що їх вирішити в рамках тої моделі, яка була, просто неможливо. Коли ми жили в цей період, можна було почати будувати державу. І маленька частина, щіпка людей почала це робити.

Влітку 1989 року ще першокурсником дізнався, що десь на вулиці рухівці збираються. В Києві був на їхніх мітингах, вже під синьо-жовтими прапорами. А в Миколаєві все було червоне. Я побіг на це місце, а їх вже там не було. Тільки через тиждень мені сказали час зборів. І я побачив кількох людей.

Був такий **Сергій Карпович Вдовиця** - суворий,

стрункий і дуже твердий чоловік, який стояв із синьо-жовтим прапором, підняв над головою, а на нього як яструби з усіх сторін кидалися якісь безумні бабки та робітники заводів, які в більшості, як виявилось, були секретарями партійних осередків. Їх спеціально одягали по-народному, по-робочому, і вони ходили, щоб вирвати той прапор.

Він як креміль стояв на вулиці, тоді Советській, нині Соборній. Я дочекався, коли він розкидав всіх цих нападників на прапор, підійшов і сказав, що я студент із першого курсу, хотів би приєднатися. Він дістав з-під пахви скручену газету "Літературна Україна", там була програма Народного руху України. Він був кранівник із заводу, тобто робочий клас, який був проти держави робітників і селян. Дуже символічно.

Для мене Миколаїв - це дуже важлива сторінка мого життя. З Миколаєва я поїхав на голодування в жовтні 1990-го. Потім мені сказали, що той, хто поїде, буде виключений з університету. Ніби я згальовив місто, бо був єдиний з Миколаєва на цьому голоду-

продовження на стор. 7 >>

<< початок на стор. 6

ванні. Насправді там були ще кілька миколаївців, але вони київські студенти вже на той момент були.

Я повернувся до міста, склав сесію, навіть викладач історії КПРС - завзятий комуніст сказав: "Я знаю хто ви, але ви дуже добре знаєте предмет". Був наказ знизити оцінку або завалити мене. Він цього не зробив. Тобто я не маю ніяких ілюзій щодо якості комуністів в пізньому радянському союзі, а ця людина була просто порядна внутрішньо і я не вилетів з університету.

Звичайно, ми йшли проти течії, але це було абсолютно природно. Природно взяти газету, прочитати, зрозуміти, що більша економічна самостійність - це добре. І те, що в півмільйонному місті, де живуть українці, немає жодної української школи - це ненормально. Це було природно, я не кажу, що ми герої визвольної боротьби. Герої зараз на фронті. А тоді ми були кандидати у громадяни.

На мою думку, спротив для радянської людини - точно не природній.

Бути проти системи для радянської людини - неприродно, як і для сучасної російської людини неприродно, бо вони вже не пам'ятають, коли протести досягали мети. У радянські часи виходило семеро людей на Червону площу, протестуючи проти окупації Чехословаччини, їх кидали до тюрми, а далі десятиліття ніхто не виходив.

Гельсінську групу вже в 70-х роках - всіх пересадити. Тобто це дійсно був ресурс, який вичерпувався - оці героїчні люди. В цей час вже не було страшно.

Часом було дискомфорно, когось виключали з роботи, погрожували виключенням з інституту. Єдине, що була серйозна проблема, якщо виключали з інституту, то була небезпека радянської армії. Коли вступав в інститут, Афганістан шойно закінчився. Але далі була Литва, Казахстан, потім Грузія і власне спроби вже на наших очах тут недалеко в Придністров'ї. Тому потрапити наприкінці цього радянського режиму в червону армію точно не хотілося.

Якщо тебе виключали з інституту, а такі випадки по Україні були, то людей намагалися мобілізувати до радянської армії, і тоді вони демонстративно рвали військові квитки або спалювали. Таке у Львові, Вільнюсі, Грузії було. А йти до радянської армії в 1990-му році точно не хотів.

Скажу військову таємницю. У мене досі військовий квиток виданий тоді, в кінці 1980-х років. Тобто я ходжу зараз, коли треба іноді показати військовий квиток, я показую із серпом і молотом червоного кольору. Для молодих людей часом це шок, що так буває, що можна на четвертому році великої війни з росією і на 11-му війни мати ще радянські документи військовослужбовця. Коли ти молода людина, якщо ти зсередини палаєш якоюсь ідеєю, то все це дрібні речі, які не затьмарюють головної мети.

Чи є сьогодні у суспільства розуміння, що ми маємо на увазі під словом Перемога?

Ворог не церемониться з українцями. Він підриває там, де може підірвати, підпалює там, де може підпалити. Прийшовши в якесь місто, змінюють бібліотечні фонди, назви вулиць, скидають пам'ятники. Ворог з українцями не грається в гру, а ми часто продовжуємо гратися в гру під назвою демократія, хоча з демократією нічого спільного немає.

В росії є закон про мови. Там одна мова - російська, а тут пропонували десятиліттями, що буде дві мови. Та чому в росії не дві, три чи п'ять?

Переписати з однієї національної групи в іншу - це геноцид. Почитайте конвенцію про геноцид. Переведення з однієї етнічної групи в іншу - це геноцид.

Не обов'язково вбити людину в Мелітополі, Маріуполі, Бердянську чи в Скадовську. Достатньо забрати в неї документи й переписати, що вона руська.

Запеклість від чіткого розуміння, що у нас іншої нагоди відновити незалежність від росії просто не буде. Раніше ми могли знайти форму співжиття з росією, зараз її вже нема. Тільки або ми, або вони.

Ви правильно побачили те, що образу перемоги як загальнонаціонального символу і плану дій, дорожньої карти не існує. Можливо, навіть і правильно, щоб не множити фрустрації після того, як війна закінчиться. Бо якщо сказати, що наша ціль - повісити синьо-жовтий прапор над кремлем - це хороша ціль. І я думаю, що в неї можна і треба інвестувати зусилля. Але вона може бути недосягнута.

Ми повісимо не на Спаській вежі кремля, а повісимо по дорозі в Брянську, умовно кажучи. Ми ж обіцяли москву, а повісили тільки в Брянську. Краще не смішити Бога, не розповідати йому про свої наміри. Відповідно, глобальна ціль у кожного своя. Багато хто хоче вижити та повернутися до родин. І якщо їхнє місто на той момент буде не окуповано, а їхня родина буде жива, або повернеться з еміграції, для цієї людини це вже буде перемогою. Дуже багато родин не повернуться.

Той воїн, який захищає на фронті, можливо після війни поїде до своєї родини кудись. Я вважаю, що це поразка і конкретної родини, і України в цілому. Що ми втратили за час війни дуже багато людей, яких ніколи не побачимо як громадян.

Дуже багато варіантів, якою може бути перемога, або яким може бути кінець війни.

Я сам зазвичай цю тему не підіймаю, бо навіть аудиторія близьких приятелів матиме різні погляди. Ну навіщо нам сперечатися щодо того, які кордони будуть. Звичайно, у нас є в голові, в серці та на карті кордони держави 1991 року. Але за те, щоб не здати два кілометри під Покровськом чи десь ще, віддали життя вже десятки тисяч людей. І нам іноді не вдається утримати ці метри.

А можливо, станеться щось і через пару місяців ми просто відкинемо ворога на 100 кілометрів. Таке вже було під час Харківської операції. Тому зараз не треба сперечатися, де там будуть межі. Будуть там, де український солдат вистійть, і де українське суспільство допоможе цьому солдату воювати.

Переглянути повне інтерв'ю з паном Вахтангом, а також іншими українцями та українками, які змінюють країну на краще, можна на каналі:

ЯК ЛЕГКО ЗДАТИ НМТ

До 8 квітня ті, хто зареєструвалися для проходження національного мультипредметного тесту (НМТ), мали змогу в персональних кабінетах внести зміни (вибрати інший предмет додаткового блоку чи змінити населений пункт, у якому бажають пройти НМТ). Тестування відбуватиметься під час основних і додаткових сесій. Основні проходять протягом 14 травня - 25 червня; додаткові 14-25 липня, повідомляє Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО). Інтернет вивчив думку фахівців і пропонує поради для підготовки до НМТ.

1 Структурований план підготовки

Починати варто зі складання чіткого графіка підготовки. Потрібно розбити усі предмети (українська мова, математика, історія України або інші, залежно від обраного блоку) на тематичні блоки. Визначити, скільки часу ви маєте до тестування, і рівномірно розподілити матеріал, залишивши останній місяць на повторення.

План допоможе уникнути перевантаження та паніки перед іспитом.

2 Ознайомлення з програмою та форматом НМТ

Успішна підготовка починається з розуміння, що саме буде на тесті. Варто ознайомитися з офіційною програмою УЦОЯО, переглянути демонстраційні варіанти тестів попередніх років.

Уважно вивчіть формат завдань: скільки питань, який тип (вибір правильної відповіді, відкриті завдання, на відповідність тощо), скільки часу на виконання.

3 Практика - ключ до результату

Чим більше тренувань, тим впевненіше під час проходження людина себе почуватиме на тесті. Варто використовувати онлайн-тестувальники, мобільні додатки, друковані

збірники. Важливо пройти повноцінні імітації НМТ з хронометражем, щоб звикнути до обмеженого часу.

4 Активне навчання

Треба не просто читати, а конспектувати, ставити питання до прочитаного, давати відповіді самому собі. Складати порівняльні таблиці - це значно полегшить запам'ятовування матеріалу. Наприклад, при підготовці до історії України можна

створювати хронологічні стрічки подій, а з української мови - схеми граматичних правил.

5 Використовування допомоги професіоналів

Якщо самостійна підготовка не дає результату, не треба боятися звернутися до репетитора або приєднатися до онлайн-курсів. Вчитель підкаже, де слабкі місця, і допоможе скоротити час на вивчення складних тем.

6 Догляд за собою

Важливо не забувати про баланс навчання і відпочинку. Треба регулярно робити перерви, гуляти на свіжому повітрі, добре спати. Втоmlений мозок гірше засвоює інформацію.

Якщо виникає відчуття тривоги, варто спробувати різноманітні дихальні вправи або легку медитацію. Можна навіть відвідати психолога - це цілком нормально.

7 Пробне НМТ - репетиція успіху

Необхідно записатися на пробне тестування, щоб перевірити себе в умовах, наближених до реальних. Так зменшується страх перед офіційним тестом, з'являється розуміння, над чим ще треба попрацювати.

8 Підтримка оточення

Важливо спілкуватися з друзями, які також готуються. Разом легше вчитись - можна влаштовувати мінітести, обговорювати складні теми. Важливо, щоб в родині склалася атмосфера довіри. Важливо, щоб при підготовці до тесту була можливість звертатися до родини за емоційною підтримкою.

Успіх на НМТ - це не тільки про знання, але й про стратегію. Регулярність, аналіз, підтримка - ось складники чудового результату.

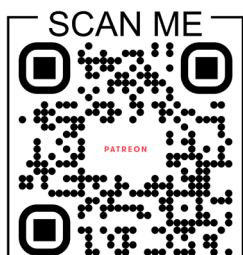
Ознайомитися з іншими корисними порадами, експлейнерами, актуальними змінами в законодавстві можна у розділі **Експерти** на сайті intent.press:

ПІДТРИМАЙ НА ПАТРЕОНІ

Допоможи нам тримати оборону на інформаційному фронті!

patreon.com/intentpress

ДОЛУЧИСЬ ДО СОЦМЕРЕЖ

Підпишись та розкажи друзям, поділися дописом про те, як підтримати незалежну журналістику.

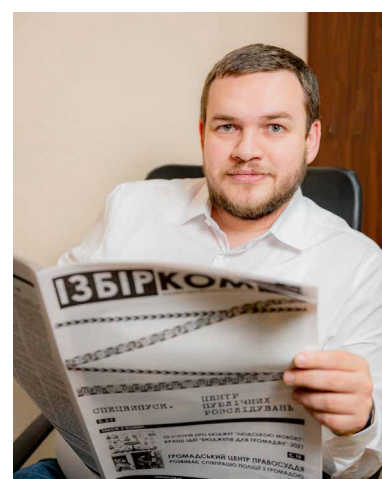
Ми у facebook:
facebook.com/intentUA

Ми у telegram:
t.me/intentpress

Ми в instagram:
instagram.com/intent.press

Ми у twitter:
twitter.com/intent_press

Ми у YouTube:
youtube.com/@intentpress

Газета Інтернет

Засновник - Одеська обласна організація
Всеукраїнської громадської організації
"Комітет виборців України"
Ідентифікатор медіа R30-05833
Головний редактор: Болган В.С.

Адреса редакції:

65091, м. Одеса, вул. Садиківська, 25
Телефон: (048) 737-38-98
Електронна пошта: odesakvu@cvu.od.ua,
cvu.od.ua, intent.press, cpi.org.ua,
attestation.in.ua, museum.izbirkom.org.ua

Надруковано в СПД Майстер О.А. Наклад - 12 000 прим.